

Sygn. akt I ACa 337/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 maja 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie – Wydział I Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Andrzej Szewczyk
Sędziowie:	SSA Barbara Górczanowska SSO del. Marek Boniecki (spr.)
Protokolant:	st.sekr.sądowy Katarzyna Wilczura

po rozpoznaniu w dniu 14 maja 2014 r. w Krakowie na rozprawie

sprawy z powództwa P. K.

przeciwko (...) Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością

w K.

o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności

na skutek apelacji obu stron

od wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie

z dnia 29 kwietnia 2013 r. sygn. akt IX GC 208/11

1. w uwzględnieniu apelacji strony pozwanej zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że w punkcie I oddala powództwo oraz w punkcie III zasądza od powoda na rzecz strony pozwanej kwotę 2 417zł (dwa tysiące czterysta siedemnaście złotych) tytułem kosztów procesu;

2. odrzuca apelację powoda;

3. zasądza od powoda na rzecz strony pozwanej kwotę 4 150 zł (cztery tysiące sto pięćdziesiąt złotych) tytułem kosztów postępowania apelacyjnego.

Sygn. akt I ACa 337/14

Uzasadnienie wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie

z dnia 14 maja 2014 r.

Powód P. K. domagał się w pozwie skierowanym przeciwko (...) spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w K. pozbawienia w całości wykonalności tytułu wykonawczego – nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym, wydanego przez Sąd Okręgowy w Krakowie w dniu 8 marca 2010 r. w sprawie IX GNc 136/10, zaopatrzonego w klauzulę wykonalności w dniu 16 czerwca 2010 r. W uzasadnieniu swojego żądania powód wskazał, że zgodnie z zabezpieczonym dwoma umowami sprzedaży porozumieniem zawartym na początku 2010 r. z członkiem zarządu pozwanej spółki, a jednocześnie jej współnikiem – T. G., strona pozwana odroczyła termin płatności należności objętych następnie nakazem zapłaty. Ponadto powód zapłacił stronie pozwanej łącznie 47 000 zł na poczet zadłużenia stanowiącego podstawę wydania tytułu wykonawczego. Strona pozwana początkowo zaakceptowała taki sposób zarachowania wpłaty, a następnie od niego odstąpiła, co z kolei nie spotkało się z aprobatą strony powodowej jako dłużnika.

Strona pozwana wniosła o oddalenie powództwa, zarzucając, że porozumienie zabezpieczone umowami dotyczyło należności bieżących, wynikających z istniejącej między stronami współpracy gospodarczej, zaś wpłaty dokonane przez powoda po dniu 26 lutego 2010 r. zaliczane były także na poczet długu wynikającego z działalności prowadzonej po ww. dacie, co przyznał sam powód, uzgadniając w dniu 15 grudnia 2010 r. saldo ze stroną pozwaną.

W piśmie procesowym z dnia 20 maja 2011 r. powód cofnął pozew w zakresie pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności ponad kwotę 47 000 zł z odsetkami, a następnie w piśmie procesowym z dnia 4 marca 2013 r. wniósł o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego co do kwoty 110 000 zł z ustawowymi odsetkami.

Strona pozwana nie zmieniła swojego stanowiska w sprawie po modyfikacjach żądania.

Wyrokiem z dnia 29 kwietnia 2013 r. Sąd Okręgowy w Krakowie pozbawił wykonalności nakaz zapłaty wydany przez Sąd Okręgowy w Krakowie w dniu 8 marca 2010 r., w sprawie o sygn. IX GNc 136/10, zaopatrzonego w klauzulę wykonalności w dniu 16 czerwca 2010 r. – w części dotyczącej należności głównej w kwocie 47 000 zł wraz z ustawowymi odsetkami od kwot szczegółowo wymienionych w sentencji orzeczenia (pkt I wyroku); umorzył postępowanie w pozostałej części (pkt II); zniósł wzajemnie między stronami koszty procesu (pkt III) oraz nakazał pobrać od powoda nieuiszczoną część kosztów sądowych (pkt IV).

Sąd pierwszej instancji ustalił, że powód od 2001 r. zaopatrywał się w pozwanej spółce w elementy do produkcji okien. Ze względu na znaczną liczbę zamówień strony dokonując zaliczeń wpłat, odwoływały się do numerów faktur, jakie były wystawiane za poszczególne dostawy, przy czym obowiązywała zasada umarzania w pierwszej kolejności należności najwcześniejszych. Wskutek utraty płynności finansowej, wystąpiły u powoda zaległości w spłatach za dostawy z 2009 r. Aby zapobiec upadłości, T. G. jako współnik i członek zarządu pozwanej spółki oraz powód uzgodnili, że P. K. nadal będzie prowadził działalność i kontynuował w 2010 r. zakupy, spłacając bieżące należności, zaś spłata długów z 2009 r. w wysokości 170 000 zł miała być odroczone w zamian za czasowe przeniesienie celem zabezpieczenia udziału we współwłasności nieruchomości na rzecz T. G.. Do sporządzenia aktów notarialnych w celu dokonania rozporządzenia udziałem doszło 26 lutego 2010 r. Przystępując do aktu notarialnego, powód nie wiedział, że pozwana spółka złożyła przeciwko niemu pozew o zapłatę ceny z tytułu transakcji zrealizowanych w 2009 r. w kwocie 183 131,12 zł z ustawowymi odsetkami. Nakaz zapłaty został wydany w dniu 8 marca 2010 r. i wobec uprawomocnienia zaopatrzonego w klauzulę wykonalności. W tej sytuacji powód uznał, że strony nie wiąże porozumienie i zażądał zaliczenia wpłat w sposób podany w pozwie. Strona pozwana, czując się związana porozumieniem, na to nie przystała. Spór zaistniały między stronami na tym tle znalazł odzwierciedlenie w różnicach księgowego zarachowania poszczególnych wpłat u obydwu przedsiębiorców i braku porozumienia w zakresie prowadzonych czynności rachunkowych, polegających na uzgadnianiu sald w oparciu o tzw. listy płatności.

W ustalonym przez siebie stanie faktycznym Sąd Okręgowy uznał, że strona pozwana w wyniku uzgodnień z powodem zgodziła się na odroczenie płatności wymagalnych w 2009 r., a kupujący na danie zabezpieczenia i kontynuowanie zakupów płatnych na bieżąco. Między stronami doszło zatem do zawarcia ugody w rozumieniu przepisu art. 917 k.c. Pozwana spółka uzyskując nakaz zapłaty, naruszyła warunki ugody, co uprawniało powoda do zgłoszenia zarzutów w zakresie należności ubocznych. Takowe nie zostały wniesione, co oznaczało – zdaniem Sądu pierwszej instancji – że

przez czynności faktyczne ugoda zgodną wolą stron została rozwiązana. W następstwie tego, brak było porozumienia co do sposobu zarachowania wpłat, co oznaczało, że na podst. art. 451 k.c. wpłaty powinny być zaliczone na poczet długów najwcześniej wymagalnych. Jako podstawę prawną swojego rozstrzygnięcia Sąd Okręgowy wskazał art. 840 §1 pkt 2 k.p.c.

Od wyroku powyższego apelacje wniosły obie strony.

Powód zaskarżył wyrok w zakresie, w jakim Sąd umorzył postępowanie, zarzucając naruszenie przepisów: 1) art. 479¹² k.p.c. mające wpływ na wynik sprawy poprzez pominięcie dowodów wskazanych już w pozwie; 2) art. 355 k.p.c. poprzez umorzenie postępowania w zakresie szerszym od ostatecznego zakresu sprecyzowanego powództwa.

Strona pozwana zaskarżyła wyrok w części uwzględniającej powództwo, zarzucając: 1) istotne naruszenie przepisów postępowania, a to art. 233 §1 k.p.c. poprzez bezpodstawne przyjęcie, że w sprawie nie doszło do konsensusu stron w zakresie zgodnego zaliczenia spornych wpłat dokonanych przez powoda na rzecz strony pozwanej na poczet należności innych niż objętych nakazem zapłaty w sprawie IX GNc 136/10, podczas gdy z zebranego materiału dowodowego, a w szczególności z księgowego uzgodnienia sald z dnia 15 grudnia 2010 r., zaakceptowanego przez obie strony, wynika, że strony postępowania dokonały zgodnego zaliczenia wpłaconych kwot na należności inne niż powyższy tytuł wykonawczy; 2) istotne naruszenie przepisów postępowania, a to art. 233 §1 k.p.c. poprzez błędne przyjęcie, że z zeznań uzupełniających złożonych przez biegłą z zakresu księgowości nie wynika, iż księgowe uzgodnienie sald 15 grudnia 2010 r. zaakceptowane bezpośrednio przez obie strony, nie stanowi porozumienia stron określającego zgodny sposób zaliczenia spornych wpłat w sposób odmienny, niż zasada wynikająca z art. 451 k.c., podczas gdy z owych zeznań jednoznacznie wynika, że strony zawarły na piśmie porozumienie (uzgodnienie sald na 15.12.2010r.) co do zgodnego zaliczenia dokonywanych przez pozwanego wpłat na poczet należności innych niż najstarsze; 3) istotne naruszenie przepisów postępowania, a to art. 233 §1 k.p.c. poprzez błędne przyjęcie, że z zeznań uzupełniających złożonych przez biegłą z zakresu księgowości nie wynika, iż powód dokonał modyfikacji zaliczenia poczynionych przez siebie wpłat w ten sposób, że mimo początkowego zaliczenia w sposób prawidłowy zgodnie z księgowym uzgodnieniem sald, powód następnie jednostronnie zmienił sposób zaliczenia wpłat w sposób sprzeczny z księgowym uzgodnieniem z dnia 15.12.2010r., podczas gdy z treści zeznań biegłej wprost wynika, że sposób zaliczenia wpłat poczyniony przez powoda został przez niego zmodyfikowany w stosunku do stanu uzgodnionego w księgowym uzgodnieniu sald z dnia 15.12.2010r.; 4) istotne naruszenie przepisów postępowania, a to art. 233 §1 k.p.c. poprzez błędne przyjęcie, że ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego wynika, iż strona pozwana dokonała jakiegokolwiek odroczenia spłaty zobowiązań powoda; 5) istotne naruszenie przepisów postępowania, a to art. 233 §1 k.p.c. poprzez błędne przyjęcie, że powód nie zrzekł się wszelkich roszczeń wynikających z zawartego z T. G. aktu notarialnego, w tym nie zrzekł się wszelkich roszczeń wynikających z owego aktu w stosunku do strony powodowej, jako że w toku procesu przedłożono dowód z oświadczenia powoda o rozwiązaniu umowy z T. G. i literalnym zrzeczeniu się przez niego wszelkich roszczeń w stosunku do strony pozwanej; 6) istotne naruszenie przepisów postępowania, a to art. 217 §2 k.p.c. poprzez bezpodstawne nieprzeprowadzenie dowodu z uzupełniającej opinii biegłego z zakresu księgowości na okoliczność skutków zawarcia pisemnego porozumienia przez strony postępowania, mającego postać księgowego uzgodnienia sald z dnia 15.12.2010r. i jego wpływu na modyfikację sposobu zaliczenia dokonanych przez powoda wpłat w stosunku do stanu uzgodnionego w saldzie z dnia 15.12.2010r. i zastąpienie dowodu z opinii uzupełniającej jedynie przesłuchaniem biegłej na te okoliczności; 7) naruszenie przepisów prawa materialnego, a to art. 451 k.c. poprzez błędną jego wykładnię, polegającą na błędnym przyjęciu, że pomimo zawartego przez strony postępowania porozumienia co do odmiennego zaliczenia dokonanych wpłat, niż na należności najdawniej wykonalne, nadal owa zasada zaliczania reguluje sposób dokonywanych wpłat, które w konsekwencji zaliczane są sprzecznie z zawartym porozumieniem na należności najdawniej wymagalne; 8) istotne naruszenie przepisów postępowania, a to art. 328 §2 k.p.c. poprzez nienależyte uzasadnienie zaskarżonego wyroku.

W konkluzji skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie powództwa w całości, ewentualnie uchylenie zaskarżonego orzeczenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji oraz o zasądzenie kosztów procesu.

Obie strony wniosły o oddalenie wzajemnych apelacji.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Apelacja powoda jako spóźniona podlegała odrzuceniu.

Wyrok w rozpoznawanej sprawie wydany został w dniu 29 kwietnia 2013 r. (k. 550). Powód w przewidzianym w art. 328 §1 k.p.c. terminie wniósł o sporządzenie uzasadnienia wyroku oraz jego doręczenie (k. 554, 555). Odpis wyroku z uzasadnieniem pełnomocnik powoda otrzymał w dniu 24 maja 2013 r. (k. 571). W apelacji wniesionej w dniu 7 czerwca 2013 r. (k. 572, 584) powód zaskarżył wyłącznie punkt II wyroku, w którym Sąd Okręgowy umorzył częściowo postępowanie.

Zarówno w doktrynie, jak i orzecznictwie za ugruntowany należy uznać pogląd, zgodnie z którym umorzenie postępowania zawsze przybiera postać postanowienia, nawet wtedy, kiedy zawarte jest w wyroku. Pamiętać przy tym należy, że o rodzaju i dopuszczalności środka odwoławczego decyduje przedmiot rozstrzygnięcia, a nie forma orzeczenia. Dlatego też właściwym środkiem odwoławczym od postanowienia w przedmiocie częściowego umorzenia postępowania zawartego w wyroku jest zażalenie, które powinno być wniesione z zachowaniem reguł procesowych, które wiążą się z tym środkiem (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 lutego 2013 r., III CZP 103/12, LEX nr 1311762). Stosownie do art. 394 §2 k.p.c. termin do wniesienia zażalenia jest tygodniowy i liczy się go - w przypadku, gdy strona zażądała doręczenia postanowienia z uzasadnieniem na piśmie – od daty doręczenia. W rozpoznawanej sprawie termin ten upływał z dniem 31 maja 2013 r., a zatem wniesienie zażalenia dopiero w dniu 7 czerwca 2013 r. uznać należało za oczywiście spóźnione.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Apelacyjny na podst. art. 373 k.p.c. w zw. z art. 370 k.p.c. i w zw. z art. 397 §2 k.p.c. orzekł jak w punkcie 2. sentencji wyroku.

Apelacja strony pozwanej odniosła zamierzony skutek, aczkolwiek nie z żadnego z powodów wskazanych w jej treści.

W pierwszej kolejności wskazać należy, że odnośnie wskazanych w uzasadnieniu zaskarżonego orzeczenia ustaleń faktycznych, Sąd Apelacyjny mógł zaakceptować i przyjąć za własne jedynie te z nich, które dotyczyły długoletniej współpracy między stronami, przyjętej praktyki regulowania zobowiązań, utraty przez powoda płynności finansowej, zawarcia w dniu 26 lutego 2010 r. między powodem a T. G. dwóch umów sprzedaży nieruchomości w związku z porozumieniem co do zabezpieczenia wierzytelności pozwanej spółki, uzyskania przez stronę pozwaną tytułu wykonawczego oraz sporu między stronami co do księgowania dokonywanych przez powoda po zawarciu ww. porozumienia wpłat. Okoliczności te były w sprawie bezsporne, a nadto znajdowały potwierdzenie w przeprowadzonych dowodach.

Sąd Apelacyjny nie mógł natomiast zaakceptować ustaleń Sądu pierwszej instancji co do tego, które wierzytelności strony pozwanej miały zostać zabezpieczone, jaka była motywacja obu stron przy zawieraniu porozumienia oraz w zakresie odmienności poglądów stron co do mocy wiążącej porozumienia. Okoliczności te były w sprawie sporne, a brak jakiegokolwiek analizy dowodów zaferowanych przez strony dla ich wyjaśnienia, nakazuje ustalenia w tym zakresie uznać za dowolne.

Niezależnie od powyższych uchybień, które mogłyby zostać zakwalifikowane jako nierozpoznanie sprawy co do istoty, Sąd Apelacyjny, korzystając z przepisu art. 382 k.p.c., uzupełnił stan faktyczny sprawy i ustalił, że z wniosku pozwanej spółki Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym dla Krakowa-Nowej Huty w Krakowie P. H. prowadził postępowanie egzekucyjne pod sygnaturą VII KM 536/11 w celu wyegzekwowania należności wynikających nakazu zapłaty Sądu Okręgowego w Krakowie z dnia 8 marca 2010 r., sygn. akt IX GNc 136/10, tj. należności głównej – 183.131,12 zł, odsetek na dzień 18 marca 2011 r. – 32.599,55 zł, kosztów sądowych – 9.490 zł, kosztów egzekucji – 34.109,05 zł. Postępowanie to zostało umorzone na wniosek wierzyciela postanowieniem Komornika z dnia 29 kwietnia 2011 r. (dowód: wniosek egzekucyjny, zawiadomienie o wszczęciu egzekucji, zajęcia komornicze, postanowienie o umorzeniu postępowania - k. 48, 55-110, 249) W dniu 2 czerwca 2011 r. Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym dla Krakowa-

Nowej Huty w Krakowie P. H. na wniosek pozwanej spółki wszczął kolejne postępowanie egzekucyjne (VII KM 1035/11) w celu realizacji ww. tytułu wykonawczego w zakresie: należności głównej – 31.948,95 zł, odsetek na dzień 2 czerwca 2011 r. – 546,26 zł, kosztów egzekucji – 5.199,55 zł (dowód: zawiadomienie o wszczęciu egzekucji – k. 194). W obu postępowaniach egzekucyjnych pozwana spółka wyegzekwowała łącznie 219.339,54 zł, a zatem całą wierzytelność objętą nakazem zapłaty Sądu Okręgowego w Krakowie z dnia 8 marca 2010 r., sygn. akt IX GNC 136/10, tj. należność główną wraz z należnościami ubocznymi (okoliczność przyznana przez powoda w piśmie procesowym z dnia 11 marca 2013 r. – k. 537 oraz przez obie strony na rozprawie apelacyjnej).

Wskazane wyżej okoliczności, które okazały się bezsporne miały kluczowe znaczenie dla rozstrzygnięcia. Zgodnie bowiem z utrwaloną już linią orzecznictwa, do której przyłącza się również Sąd Apelacyjny, powództwo przeciwegzekucyjne może być realizowane tylko pod warunkiem, że istnieje potencjalna możliwość wykonania tytułu wykonawczego. Żądanie pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności nie może być jednak skutecznie dochodzone po wyegzekwowaniu należności w całości (por. wyroki Sądu Najwyższego: z 4 kwietnia 2002 r., I PKN 197/01, Wokanda 2002/12/27, z 17 listopada 1988 r., I CR 255/88, nie publ., z 20 stycznia 1978 r., III CKN 310/77, nie publ.; z 24 czerwca 1997 r., III CKN 41/97, nie publ.). W rozpoznawanej sprawie kwestionowany w pozwie tytuł wykonawczy został bezspornie w całości wykonany, co skutkowało oddaleniem powództwa opartego na przepisie art. 840 k.p.c.

Wobec powyższej konstatacji odnoszenie się do zarzutów apelacji nie było celowe, tym bardziej, że zgodzić należało się z tym, iż uzasadnienie zaskarżonego wyroku nie spełniało wymogów wskazanych w art. 328 §2 k.p.c., w szczególności w zakresie analizy dowodów.

Ubocznie zatem wskazać jedynie można, że z punktu widzenia przepisu art. 840 §1 pkt 2 k.p.c. zawarcie porozumienia między stronami nie było istotne, albowiem zastąpiło to przed wydaniem tytułu wykonawczego. Istotne znaczenie mógł mieć natomiast sposób zarachowania wpłat dokonanych przez powoda po powstaniu ww. tytułu. Pamiętać przy tym należy, iż art. 451 k.c. jako przepis o charakterze dyspozytywnym ma zastosowanie jedynie wtedy, gdy strony nie postanowią inaczej. Z drugiej strony, złożenie oświadczenia o zaliczeniu świadczenia złożone wierzycielowi jest wiążące dla obu stron i nie może być dowolnie cofnięte.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 §1 k.p.c. zmienił zaskarżony wyrok i oddalił powództwo w całości. Konsekwencją wydania orzeczenia reformatoryjnego co do meritum była konieczność modyfikacji rozstrzygnięcia o kosztach procesu, które po stronie pozwanej jako wygrywającej, przed Sądem Okręgowym ograniczyły się do wynagrodzenia adwokata oraz opłaty skarbowej od udzielonego pełnomocnictwa (art. 98 §1 k.p.c. w zw. z §6 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (t. jedn. Dz. U. z 2013 r., poz. 461).

O kosztach postępowania apelacyjnego, na które po stronie pozwanej złożyła się opłata od apelacji – 2350 zł (k. 590) oraz wynagrodzenie będącego adwokatem pełnomocnika orzeczono w oparciu o przepis art. 98 §1 k.p.c. w zw. z art. 391 §1 k.p.c. oraz §6 pkt 5 w zw. z §13 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. Nr 163, poz. 1348 ze zm.).